

Stjepan Mesić

interview

A close-up portrait of Stjepan Mesić, an elderly man with white hair and a beard, wearing a dark jacket over a white shirt and a brown tie. He is looking slightly upwards and to the right.

**'BIDENU SAM POSLAO
prijedloge za očuvanje BiH,
SAD i EU trebaju pomoći da
profunkcionira kao država'**

BIVŠI HRVATSKI PREDSDJEDNIK STJEPAN MESIĆ uputio je novom američkom predsjedniku Joeu Bidenu pismo s prijedlogom kako Bosnu i Hercegovinu ustrojiti po građanskom, a ne nacionalnom principu - što je suprotno onom što zagovara državni vrh Hrvatske

Razgovarala ORHIDEA GAURA HODAK Fotografije SAŠA ZINAJA/NFOTO I PIXSELL

Poštovani gospodine izabrani predsjedniče, iako je moj mandat predsjednika Republike Hrvatske završio prije 10 godina, još uvijek pratim događanja kako u regiji tako i u svijetu. Drago mi je što vidim (iz novinskih izvještaja) da će vaša buduća administracija posvećivati puno više pažnje Jugoistočnoj Europi, a posebno Bosni i Hercegovini. Napokon!

Za vašu informaciju prilažem radni dokument pod nazivom 'Platforma za BiH' koji je nastao 2014. na temelju predavanja koje sam održao u Mostaru (iako me gradonačelnik Mostara u to vrijeme proglasio 'personom non grata').

Ako može biti od koristi bilo vama ili ljudima koji će se baviti našim dijelom svijeta, bilo bi mi više nego drago.

Želim vam sve najljepše za božićne blagdane i Novu godinu, s poštovanjem, Stjepan Mesić, predsjednik Republike Hrvatske 2010. - 2020."

Sadržaj je to kratkog pisma koje je bivši hrvatski predsjednik Stjepan Mesić 15. prosinca prošle godine uputio novoizabranom američkom predsjedniku Joeu Bidenu. Puno je važniji od samog pisma dokument koji mu je Mesić priložio, a koji je pod nazivom "Platforma za BiH" nastao na temelju predavanja koje se u pismu spominje. U tom dokumentu, koji Mesić nudi kao model za rješavanje krize funkcioniranja Bosne i Hercegovine, konstantno prisutne još od Daytonskog sporazuma, on zapravo predlaže sazivanje nove konferencije, Daytona 2, i model ustroja Bosne i Hercegovine koji ne bi bio baziran na entitetima ni na nacionalnoj pripadnosti, već na cjelovitoj Bosni i Hercegovini i jednakoj ravnopravnosti svih njezinih građana, neovisno o nacionalnoj pripadnosti. U dokumentu, između ostalog, stoji:

"Unutarnji ustroj postavljen Daytonom, što uključuje i Ustav Bosne i Hercegovine, naprosto ne omogućuje ovoj zemlji da funkcionira, s jedne strane zato što je Dayton - više ili manje - legitimirao rezultate rata, a ne smije se zaboraviti da su ti rezultati dijelom ostvareni genocidom i ratnim zločinima; a s druge strane zato što je inaugurirao, navodno štiteći ravnopravnost konstitutivnih naroda, ustroj toliko kompliciran da u praksi ne može reagirati na pitanja što se postavljaju u sklopu normalnog funkcioniranja jedne države."

Dokument zagovara da se Bosna i Hercegovina zapravo vrati ustroju kakav je imala kroz cijelu svoju povijest te se u tom smislu ističe:

"Trebalo razbiti famu o tome da pripadnici konstitutivnih naroda neće biti ravnopravni, ako budu tretirani kao građani - pojedinci. I treba razbiti

famu o potrebi, da ne kažemo: nezaobilaznosti postojanja etnički zaokruženih područja u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina u cijeloj je svojoj povijesti bila jedan, jedinstveni entitet - i kao samostalno kraljevstvo, i pod Turcima, i pod Austro-Ugarskom, i u vrijeme socijalističke Jugoslavije. Stanovništvo BiH uvijek je bilo pomiješano, s time da je, naravno, bilo dijelova u kojima je ova ili ona nacija činila većinu. No etnički zaokružena, a točnije je reći: etnički očišćena područja stvorena su tek u ovom posljednjem ratu. Stvaranje trećeg, hrvatskog entiteta - što neki uporno zagovaraju - bilo bi samo konačni završetak etničkog čišćenja, započetog u ratu.

Bila bi to nagrada onima kojima se sudi, odnosno kojima se sudilo u Haagu, baš kao što im je

'UMJESTO DA SE problematizira zašto u Republici Srpskoj ima premalo Hrvata i Bošnjaka, imamo čvrsti savez Milorada Dodika i Dragana Čovića protiv Bosne i Hercegovine, za razbijanje BiH'

nagrada već i samo postojanje Republike Srpske. Ujedno, taj treći, hrvatski, entitet bio bi i ničime zaslužena kazna za sve Hrvate iz Posavine, centralne Bosne i drugih mjesta gdje žive - a izvan Hercegovine - jer je jasno da oni tim entitetom ne bi bili obuhvaćeni.

Za one koji to ne znaju, prave se da ne znaju ili ne žele shvatiti: nikada u povijesti nisu u Bosni i Hercegovini postojali entiteti, zasnovani na nacionalnoj pripadnosti stanovništva. Oni su stvoreni tek Daytonskim sporazumom koji je - ponovimo još jednom - pozitivan zbog toga što je prekinuo rat. No on je i negativan jer je - da bi omogućio prekid rata - pravio ustupke nacionalističkoj politici koja je do njega i dovela i u kojoj su sakrivene klice mogućih novih sukoba."

Mesić je pismo poslao prije pokušaja državnog udara koji su organizirali pristaše uskoro bivšeg američkog predsjednika Donalda Trumpa. Unatoč

unutarnjim izazovima kojima će se zbog toga novi američki predsjednik Joe Biden morati baviti, Mesić je uvjeren da će nova američka administracija vrlo brzo naći vremena i za vanjskopolitička pitanja, među kojima će svakako jedno od najvažnijih biti i status Bosne i Hercegovine. O svojoj inicijativi, o političkoj simbiozi Dragana Čovića i Milorada Dodika - koje, obojicu, naziva razbijačima BiH, odnosu hrvatske kao i srpske politike prema Bosni i Hercegovini, ali i o tome kako gleda na aktualnu situaciju u SAD-u, Mesić je govorio u intervjuu za Nacional koji se odvijao praktički istovremeno dok je Milorad Dodik, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine i donedavni predsjednik Republike Srpske, ponovno otvoreno i javno zagovarao njezino odcjepljenje i pripajanje Srbiji.

NACIONAL: Zašto ste odlučili poslati pismo novom američkom predsjedniku Joeu Bidenu na temu Bosne i Hercegovine?

Izvan Bosne i Hercegovine i u Bosni i Hercegovini postoje snage koje još misle da se Bosna i Hercegovina može razbiti. Tu iluziju prije svega treba razbiti u europskim državama jer ako se prihvati ideja da se ide u razbijanje Bosne i Hercegovine, to bi opet značilo rat. Kako ćete vi sad razbiti Federaciju bez rata? Hoće li suprotne strane sjesti pa reći: "Ti ćeš uzeti pola ovog grada, ja pola onog." To više nije moguće. Dakle, ako se Bosna i Hercegovina nije razbila u ratu, sada joj treba omogućiti da postane funkcionalna država. Ali ne tako da se izvan Bosne i Hercegovine rješavaju bosanskohercegovačka pitanja. Zato sam poslao određene prijedloge novoizabranom američkom predsjedniku Joeu Bidenu. Ja nemam nikakvog utjecaja i riječ je samo o prijateljskom prijedlogu Bidenu za razmišljanje, s obzirom na to da američka politika ostaje i dalje na pozicijama opstanka Bosne i Hercegovine. U tom smislu iznio sam prijedlog na temelju predavanja koje sam održao u Mostaru 2014. na poziv udruge Centar za kritičku misao, a koje u to vrijeme nije bilo posebno zapazeno. Moji prijedlozi idu za time da se u određenom periodu smanjuju te ambicije o osamostaljenju entiteta, a jačaju komponente integrativnih faktora koji omogućuju opstanak Bosne i Hercegovine. To sam dosta dobro razradio, a hoće li to nekome koristiti, vidjet ćemo.

NACIONAL: Mislite li da će se Biden sad moći baviti Bosnom i Hercegovinom, s obzirom na pokušaj puča?

Istina je da oni sad imaju svojih unutarnjih problema, ali ne mogu zanemariti ni vanjske. Dakle, Sjedinjene Američke Države i Europska unija, ali najvećim dijelom Sjedinjene Države, pomogle su da se zaustavi rat na Balkanu, ali sad trebaju

pomoći i da Bosna profunkcionira kao prava država. Da postane funkcionalna država. Najvažnije je da Amerika i Europska unija ponovno uspostave bolju komunikaciju i da se Amerika vrati u međunarodne institucije, jer ovo što je Trump radio, on je trgovac, ali ovoga puta je radio i na štetu svijeta i na štetu Amerike. I pitanje je kolika će biti njegova odgovornost za ono što se sada događa u Americi i ono što se poslije može dogoditi. Ako se Trumpa ne eliminiše iz politike, on može uvijek biti opasnost za svijet i opasnost za Ameriku. Ako ga ne zaustave, dio njegovih pristaša dalje će se radikalizirati.

NACIONAL: Treba li protiv Trumpa pokrenuti kazneni postupak?

Pa moralo bi. Trumpa je opasno ostaviti u politici. Sad imaju sve argumente da ga isključe iz politike ili proglase ludim. Jer ovo je bio jedan vid ne demokratske pobune, već puča, gdje se jurišalo na najvažniju instituciju koja štiti demokraciju u jednoj zemlji i koja štiti opstojnost zemlje. Išlo se do te mjere nasilno da su ljudi tamo poginuli, ali sve je počelo s Trumpovom hušakačkom politikom i nepriznavanjem rezultata izbora. Prema tome, ne treba tražiti krivnju među onima koji su jurišali na parlament, nego onog tko ih je organizirao i tko ih uporno huška na to da se može srušiti izborne rezultate i nekoga tko nije izabran proglasiti predsjednikom. To bi i za neke mlade demokracije bio jedan neprihvatljiv način rješavanja državnih problema, a kamoli u jednoj zreloj demokraciji, u demokraciji koja je svijetu bila uzor. Odjednom dolazi do toga da netko tko je nezadovoljan određenom odlukom ili izbornim rezultatom, može silom nametati svoje rješenje. A sada taj trumpizam može imati jako loše posljedice prije svega na odnose u svijetu, ali i na odnose u pojedinim zemljama.

NACIONAL: Mislite li da bi i ovdje, na Balkanu ili u Hrvatskoj, moglo biti imitatora?

Teško je sad uopće predvidjeti kako će se stvari odvijati. Ako oficijelna Amerika bude shvatila opasnosti od daljnjeg raslojavanja američkog društva, nadajmo se da će to na vrijeme zaustaviti. Jer u normalnim okolnostima u Americi to strančarenje nije toliko razvijeno kao kod nas u Europi. Tamo se ljudi tek u izborima legitimiraju jesu li za Demokrate ili za Republikance, a inače stranke imaju svoje organizacije, ali one u principu do izbora nemaju posebnog efekta i aktiviraju se tek za izbore. Međutim, sada poslije ovog udara koji je u Americi izvršen, postoji opasnost da se to raslojavanje američkog društva nastavi, a to je za jednu velesilu opasno. To što Trump nije shvatio, za vrijeme Hladnog rata imali ste dvije velesile koje su egzistirale na bazi straha od nuklearnog rata, jer je i jedna i druga strana mogla uništiti ovu drugu, ali i sebe. No baš zato što je postojao dualizam između dviju velesila, to je održavalo svjetski mir. Kad se raspao Sovjetski Savez, ostala je samo jedna velesila. Međutim, dolaskom Trumpa na mjesto predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, odjednom ta elita koja je došla na vlast nije shvatila da iako Amerika nema pandana na drugoj strani, ojačale su i druge snage. Rusija je i dalje velika sila, ojačana je i Kina,

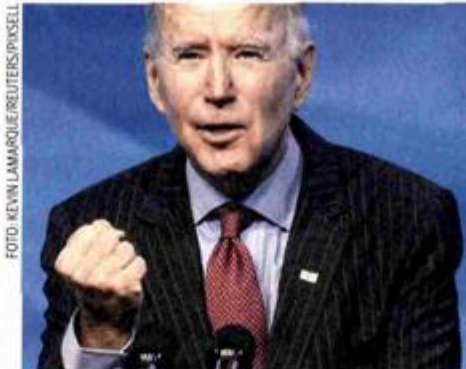

FOTO KEVIN LAMARQUE/REUTERS/PIXSELL
MESIĆ KAŽE DA JE BIDENU POSLAO SAMO PRIJATELJSKI PRIJEDLOG S OBTIROM NA TO DA AMERIČKA POLITIKA OSTAJE I DALJE NA POZICIJAMA OPSTANKA BIH

ali i druge zemlje.

NACIONAL: Hoće li, posebno u ovoj situaciji, vaš prijedlog o Bosni i Hercegovini doći do američkog predsjednika?

Mislim da hoće, s obzirom na to da sam to slao preko američkog veleposlanika. Ja tu nastupam kao građanin nezadovoljan cijelim stanjem u ovoj našoj regiji. Jer žalosno je da još postoje snage koje misle da se Bosna i Hercegovina može razbiti. Zamislite da Mađari u Rumunjskoj, kojih ima nekoliko milijuna, krenu razbijati Rumunjsku i tražiti da se pripoje Mađarskoj.

NACIONAL: Vaš prijedlog ide za tim da se smanjuje odvojenost Federacije od Republike Srpske i da se BiH homogenizira. Koliko je vjerojatno da će se to dogoditi ako Dodik i dalje ne odustaje od odcjepljivanja?

To bi bilo protivno Ustavu BiH i Daytonskom sporazumu koji je želio zadržati Bosnu i Hercegovinu, dakle, nije je htio federalizirati na nacionalno čiste jedinice, već je ta "čistoća" prije svega u Republici Srpskoj nastala etničkim čišćenjem. I umjesto da se problematizira zašto u Republici Srpskoj ima premalo Hrvata i Bošnjaka, da se poteže pitanje povratka i prava Hrvata u Republici Srpskoj, mi sada imamo jedan čvrsti savez Milorada Dodika i Dragana Čovića protiv Bosne i Hercegovine. To je zapravo neformalni, ali čvrsti savez za razbijanje Bosne i Hercegovine. Pa najednom sad, kao, Milorad Dodik brani hrvatske interese.

NACIONAL: Kako gledate na to što se hrvatski veleposlanik, s Draganom Čovićem, prije dvije godine

pojavio na proslavi neustavnog "Dana Republike Srpske" u Banja Luci?

Hrvatska diplomacija ipak je razumjela o čemu se tu radi pa je veleposlanika Del Vechija, koji je službeno sudjelovao u proslavi tog dana, razriješila dužnosti.

NACIONAL: Zašto onda HDZ-ova vlada i dalje daje podršku Čoviću koji je bio na toj istoj proslavi?

HDZ bi morao voditi računa o tome da njegova sestrinska stranka HDZ Bosne i Hercegovine ne bi smjela davati podršku tome danu u kojem su počela razaranja i rat u Bosni i Hercegovini.

NACIONAL: Što bi službena hrvatska politika trebala činiti ili ne činiti po pitanju BiH?

Nikakav angažman službene Hrvatske u Ustav i zakonodavstvo Bosne i Hercegovine ne može uspjeti. Kao što ni inzistiranje Hrvatske i Srbije da se ukine međunarodno predstavništvo u BiH, nema smisla. Da bi Bosna i Hercegovina profunkcionirala, prije svega službeni Zagreb i Beograd moraju promijeniti odnos prema toj državi. Reći ću vam i zašto. Ako vrh vlasti u Beogradu kaže "Mi zagovarujemo cjelovitost i opstojnost Bosne i Hercegovine, ali u svemu podržavamo Milorada Dodika", a Milorad Dodik govori da ne priznaje Bosnu i Hercegovinu te da će se Republika Srpska odcijepiti i pripojiti Srbiji, to jedno s drugim ne ide. Dakle, Beograd mora poslati poruku Srbima Bosne i Hercegovine, ne Republike Srpske, i reći: "Srbi Bosne i Hercegovine, vaša domovina je Bosna i Hercegovina, vaš glavni grad je Sarajevo i u Sarajevu s ostalim dvama konstitutivnim narodima morate komunicirati i iskominicirati politiku Bosne i Hercegovine." Isto to treba raditi i Hrvatska. Kao hrvatski predsjednik u dva mandata, toga sam se držao, komunicirao sam jedino preko Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a Hrvatima Bosne i Hercegovine sam rekao: "Vaša domovina je Bosna i Hercegovina, vaš glavni grad je Sarajevo, svoju politiku kreirajte s ostalima u Sarajevu, a Hrvatska će pomagati Hrvatima kao i u cijelom svijetu, prema mogućnostima." Dakle, ne može se kreirati bosanska politika u Zagrebu ni u Beogradu, ona se mora kreirati u Bosni i Hercegovini. A jednom kad su izabrani, članovi Predsjedništva ne predstavljaju svaki svoj narod, već sve građane Bosne i Hercegovine.

NACIONAL: Kako u tom smislu gledate na ulogu Milorada Dodika?

Moram prije svega reći, Dodik je došao voljom Zapada jer je bio protivnik Slobodana Miloševića. Međutim, kad je dobio teritorij, Republiku Srpsku i pravo predstavljanja Republike Srpske, vratio se na politiku Slobodana Miloševića.

Slobodan Milošević je bio uvjeren da s Jugoslavenskom armijom - koja je postala srpska, jer ta armija kad je napadala Vukovar nije bila više Jugoslavenska armija, već srpska armija pod direktnim uplivom Slobodana Miloševića - može diktirati sve što se događalo na teritoriju Bosne i Hercegovine. Zapad onda procjenjuje da se pojavio čovjek koji je protiv takve ratne politike koju je vodio Slobodan Milošević, da u ratu ostvaruje

'TRUMPA JE OPASNO OSTAVITI u politici. Sad imaju sve argumente da ga isključe iz politike ili proglase ludim. Ne treba tražiti krivnju među onima koji su jurišali na parlament, nego onog tko ih je organizirao i huška'

svoje političke ciljeve. A Dodik je shvatio da nema rata, ali on upravo potenciranjem tih snaga koje žele razoriti Bosnu i Hercegovinu i oslanjanjem na te snage želi ostvariti iste ciljeve koje je imao Slobodan Milošević. A pravo je pitanje zašto se tu sada upleo predsjednik HDZ-a BiH Dragan Čović i kako njega nitko ne prepoznaje kao razbijača Bosne i Hercegovine, ali u jednom drugom ogrtaču.

NACIONAL: Bi li i Dodik i Čović zapravo trebali biti predmeti istrage pravosudnih organa vis a vis ogromne imovine koju su stekli na upitan način i ne bi li se zapravo tako trebalo presjeći i stati na kraj toj njihovoj politici?

Mislim da ako do toga ne dođe, to će onda i dalje uzrokovati probleme Bosni i Hercegovini. Treba se obračunati s profiterima koji su iskoristili upravo to nedefinirano stanje za vlastito bogaćenje.

NACIONAL: Kako su oni postali tako bogati?

Mogli su jer su ljudi odgovorni za svjetsku politiku imali druga žarišta koja su trebali rješavati i jednostavno su Bosnu i Hercegovinu pustili postrani.

NACIONAL: Tko treba potaknuti rješavanje tog pitanja?

To moraju prije svega europske institucije. Jer se to tiče Europe. Europa si ne može dozvoliti novo raspirivanje rata. A tko god pledira na tome da razbije Bosnu i Hercegovinu, on se zalaže za rat. Treba to jasno reći. Prema tome, mi kao Hrvatska ne možemo riješiti probleme u Bosni i Hercegovini, to ne može ni Srbija, ali ono što može, mora se izuzeti od toga da vodi politiku Bosne i Hercegovine. Bosna ima institucije i te institucije su odgovorne i prema svom Ustavu i prema Daytonskom sporazumu. Jer Daytonski sporazum kada je usvojen, bio je prvi korak integracije, a ne razbijanja Bosne i Hercegovine. A interesantno je da su oni koji su bili protiv Daytonskog sporazuma, sad najveći borci za Daytonski sporazum. Nadam se samo da će lideri ove države shvatiti da ja nastupam samo kao jedan mirni penzioner koji želi pomoći.

NACIONAL: Svi znamo da ste vi sve samo ne mirni penzioner.

Želim samo pomoći da se nađe put da BiH riješi svoje probleme i smatram da sada i vrh Hrvatske i vrh Srbije trebaju naći strategiju izlaza iz ovog kaotičnog stanja do kojeg su dovele njihove politike prema Bosni i Hercegovini.

NACIONAL: Mislite, u stilu: zajedno ste zakuhali, sad se zajedno vadite. Je li to moguće nakon svega što se dogodilo?

Sada kada su zaoštreni odnosi između, recimo, predsjednika Hrvatske i Predsjedništva Bosne i Hercegovine, ili dijela Predsjedništva, teško je to najjednom smiriti kao da se ništa nije dogodilo. Isto to teško je i Beogradu. I Beograd mora shvatiti da podržavanjem te razbijačke politike Dodika u Bosni i Hercegovini, šteti Republici Srbiji. Međutim, zna se tko može stati na rep Dodiku, to je upravo Srbija, koja ponovno treba otvoriti službenu komunikaciju sa Sarajevom. Isto tako i Hrvatska. Treba vidjeti hoće li naš predsjednik posjetiti Bosnu i Hercegovinu i Predsjedništvo te malo zaustaviti ovu politiku koja ne vodi nikuda.

NACIONAL: A jeste li razgovarali o tome s Miloševićem? Poslali ste prijedlog američkom predsjedniku, a jeste li se obratili i hrvatskom?

Pa ja sam davno njemu govorio o svom stavu prema Bosni i Hercegovini, a sad, koliko je on od toga prihvatio, to je druga stvar.

NACIONAL: U kojem dijelu smatrate da hrvatski državni vrh pogrešno nastupa prema BiH?

Ne bih uopće htio komentirati ni politiku, ni predsjednika, ni premijera, ni predsjednika Sabora, ali bojim se da je ovo povratak na jednu politiku koja je passe, koja više ne postoji. Pozivati se na Tuđmana po pitanju Bosne i Hercegovine, neovisno o njegovim drugim zaslugama, mislim da nije u redu. Jer Tuđman je prije svega s Miloševićem kombinirao podjelu Bosne i Hercegovine i u tom smislu nitko se ne bi trebao pozivati na Tuđmana. A ja o tim dogovorima Tuđman-Milošević jako dobro znam jer sam svjedočio organizaciji njihova sastanka u Karadordevu i bio prisutan, s Jožom Manolićem, kad se Tuđman, sav ozaren, vratio s tog sastanka. Kako smo pili kave i čajeve, njegov šef kabineta Hrvoje Šarinić rekao je "Skidaj to, mape na stol" i pokazao nam kako Milošević predlaže da Hrvatska dobije banovinske granice iz 1939. godine plus Cazin, Kladušu i Bihać. Tuđman je rekao da mu se Milošević obratio: "Franja, ti uzmi Cazin, Kladušu i Bihać, to meni ne treba, to je takozvana turska Hrvatska." A ja sam mu rekao: Ali, Franjo, ti znaš da to znači rat. "Ma kakav rat, Stipe, ne znaš povijesne silnice", kaže on. Ja velim: "Možda ne znam povijesne silnice, ali imam logiku, čim se diraju granice, to je rat." Kad se vratio iz Tikveša s drugog sastanka s Miloševićem, više me nije zvao.

NACIONAL: Ali je upravo vas bio poslušao kad je u pitanju bilo glasovanje bosanskohercegovačkih Hrvata na referendumu o samostalnosti BiH?

Da. Zato me fascinira kad danas slušam one koji ne znaju ništa i nemaju veze s događajima iz vremena raspada Jugoslavije, a nas koji smo u tome, da tako kažem, bili akteri, nitko ništa ne pita. Recimo, slušam neke prvoborce stvaranja Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji kažu kako su Hrvati pomogli da uopće dođe do uspjeha onog referenduma o osamostaljenju Bosne i Hercegovine. To je točno, ali treba znati kako je do toga

došlo. Naime, do mene su tada došle informacije da emisari HDZ-a odlaze u Bosnu i Hercegovinu i propagiraju da Hrvati ne izadu na referendum. Odmah sam nazvao Tuđmana i rekao mu: "Franjo, imam ovdje pisanu uputu koju emisari, Vice Vukojević i drugi, propagiraju - da se ljudi ne odazovu na referendum." Kaže Tuđman meni: "Pa, čekaj, ako ne idu Srbi, zašto bi išli Hrvati?" U međuvremenu me pozvao da dođem k njemu pa sam mu objasnio: "Slušaj, Franjo, ako ne uspije referendum, pa to Milošević upravo želi, da Bosna i Hercegovina ostane u takozvanoj Jugoslaviji, a mi dobivamo Srbiju ovdje do Novog Mesta. Je l' ti razumiješ? Naš je interes da uspije referendum." Odmah je nazvao ove u HDZ-u i rekao im: "Još danas, svi na teren, Hrvati moraju izaći na referendum." I izašli su na referendum i referendum je uspio. Bosna i Hercegovina je proglašena samostalnom državom.

NACIONAL: Ali je onda krenula srpska agresija, najprije protiv Hrvatske, a potom i protiv Bosne i Hercegovine.

Da, i ima nešto što mi se čini da nije dovoljno naglašeno u Hrvatskoj jer se neke stvari izvrcu do kraja. Recimo, kad je buktio rat u Hrvatskoj, Bosna i Hercegovina na čelu s Alijom Izetbegovićem zabranila je mobilizaciju. Tada vojska, JNA, uzima knjige u općinama i sama mobilizira, bez organa vlasti. Da bi to zaustavio, Alija Izetbegović daje izjavu: "Nemojte se odazivati na mobilizaciju koju vrši vojska jer to nije naš rat." Jer kamo je trebala ta vojska ići? Pa u rat u Hrvatskoj. I umjesto da pohvalimo to što je Alija rekao, zar je trebao pustiti da se ljudi mobiliziraju u JNA? Pa JNA je financirao i vojsku Republike Srpske, iz JNA dolazi cijeli vojni kadar, oni primaju plaće iz JNA, to sve podržava Srbija. A ja smatram da je trebalo braniti Bosnu i Hercegovinu. Željko Komšić i general Šiber bili su među onima koji su branili Bosnu i Hercegovinu kao Hrvati. Branio ju je i general Divjak kao Srbin. Ali što je? Na jednoj strani je formirana Republika Srpska tako što su oni izdvojili zastupnike Srbe u Skupštini BiH, Karadžić ih je pozvao da budu zastupnici Republike Srpske jer su imali legitimitet i oni su dalje funkcionirali do sljedećih izbora kao Skupština. Ali oni su izabrani.

Što se dogodilo na ovom dijelu koji je kontrolirao HVO? HVO je formiran iako je postojala Armija Bosne i Hercegovine. Kažu da se tako branila Bosna i Hercegovina. To je vrlo upitno. Jer taj HVO je formirao organe vlasti i predsjednike općina iako nije imao nikakav legitimitet i proglašena je Republika Herceg Bosna. Dakle, oni formiraju vlast iako nemaju legitimitet i nitko ih nije izabrao, dok je u Republici Srpskoj postojao makar prividni legitimitet. Drugim riječima, HVO je mogao organizirati netko tko je formirao vlast pa da onda formira svoju oružanu silu, a ne da oružana sila organizira vlast. I tu je očito da su se autori Daytonskog sporazuma u tom smislu dogovarali i vjerojatno je i to bio jedan od razloga što se tražilo da se Herceg-Bosna ukine. I oni autori koji su bili u Herceg Bosni, sami su morali reći: Ukida se Herceg Bosna. Ali nije to nitko tražilo od Republike Srpske. Interesantno.

'POZIVATI SE NA TUĐMANA po pitanju Bosne i Hercegovine, neovisno o njegovim drugim zaslugama, mislim da nije u redu. Jer Tuđman je s Miloševićem kombinirao podjelu Bosne i Hercegovine'